

De mate van financiële zelfredzaamheid en de kans op recidive in een vermogens- of geweldsdelict

Auteur: Hans Zwaal
Opleiding: Health Care and Social work
Opleidingsinstituut: Saxion Hogeschool
1e beoordelaar: dr.ir. Attila A. Németh
2e beoordelaar: dr. M. Rouwette-Witting
Zutphen, juni 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Summary.....	3
Samenvatting	4
1. Introductie.....	5
2. Theoretisch kader	7
2.1 Financieel gedrag en delict gedrag	7
2.2 Financiële zelfredzaamheid	8
3. Methode.....	10
3.1 Onderzoeksdesign	10
3.2 Onderzoekspopulatie & steekproef.....	10
3.3 Meetinstrument & kwaliteit.....	11
3.4 Data-analyse.....	13
3.5 Ethische overwegingen	13
4. Resultaten	14
4.1 Demografische gegevens.....	14
4.3 Financiële zelfredzaamheid	17
4.4 De beleefde kans op recidive.....	19
5. Conclusie	20
6. Discussie.....	22
7. Implicaties & aanbevelingen.....	24
Referenties	25
Appendix I: Vragenlijst.....	27
Appendix II: Toelichtingsbrief & toestemmingsverklaring	36

Voorwoord

In de dagelijkse praktijk als reclasseringswerker maak ik vaak mee dat cliënten in de problemen komen door schulden en een laag inkomen. Ook weten sommige cliënten niet goed hoe ze zaken moeten regelen en lopen zij vast in de bureaucratie van instellingen. De spanning die hieruit voortkomt leidt vaak (in)direct tot terugval in middelengebruik en delict gedrag.

Opvallend is dat er nog maar weinig onderzoek is gedaan binnen de reclassering naar de invloed van financieel gedrag op delict gedrag. In deze studie wordt nader gekeken naar de invloed van een gebrekkige financiële zelfredzaamheid en de kans op terugval in delict gedrag.

Deze studie kon niet mogelijk gemaakt worden zonder de bereidheid van cliënten om mee te werken. De dank hiervoor is dan ook groot. Ook wil ik de reclasseringswerkers bedanken die de cliënten de vragenlijst hebben uitgereikt. Tevens wil ik mijn begeleider van Tactus Verslavingszorg en onderzoeksbegeleider van Saxion Hogeschool bedanken.

Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken die met mij van gedachten wilden wisselen over deze materie.

Zutphen, Hans Zwaal

Summary

The probation specialized in addiction problems controls and supports individuals with substance addiction who are sentenced or accused of crimes. The financial position of these individuals is often weak. Many have debts and a low income. Several studies show a positive correlation between a bad financial position, low income, bad money management and crime. However it is not clear which role financial capability plays.

The research is carried out on locations of Tactus Verslavingsreclassering (N=50). The financial capability will be measured with a validated questionnaire, supplemented with additional questions to measure the expected chance on relapse in crime. The research design is cross-sectional.

The relation between insufficient financial capability on recidivism is examined. This question could not be answered, because the respondents are sufficient financial capable. At the same time the financial capabilities between crime groups will be compared (property crimes, violence and property crimes together with violence).

The results demonstrate that clients of Tactus Verslavingszorg are financial capable despite the high debts, low saving and low income on or above welfare level. The results are not significantly different between crime groups. All crime groups have a financial weak position, with an average income around or just above welfare level. Most of the clients have no (N=27) to low (N=20) savings (€1 to €1200). The average debt is between €10.000 to €18.240. Estimated chance on recidivism by respondents is the same between crime groups. All crime groups estimated the chance on recidivism in crime as low (score rate between never and seldom).

In conclusion, the respondents are sufficient financial capable, all crime groups besides property delinquency are sufficient financial capable, property delinquents are just beneath the threshold determinant to measure a respondent is financial capable. There is no significant difference in financial capability between crime groups.

It is recommended to conduct further research concerning the interaction, relation and connection of substance use, financial capability and fall back into crime.

Samenvatting

De Verslavingsreclassering begeleidt en controleert verslaafde individuen die verdacht of veroordeeld zijn voor een strafbaar feit. De financiële positie bij deze cliënten is doorgaans zwak. Veel cliënten hebben schulden en een laag inkomen. Verschillende studies tonen aan dat er een positieve correlatie is tussen een slechte financiële positie, laag inkomen, slecht omgaan met geld en delict gedrag. Onduidelijk is welke rol financiële zelfredzaamheid hierin speelt.

Het onderzoek is uitgevoerd bij Tactus Verslavingsreclassering. Er is gekozen voor een cross-sectioneel onderzoeksdesign. In deze studie is gebruik gemaakt van een gevalideerde vragenlijst om de financiële zelfredzaamheid te meten, aangevuld met vragen over de beleefde kans op recidive in delict gedrag.

De eerste onderzoeksvraag gaat over de invloed van een gebrekkige financiële zelfredzaamheid op de beleefde kans op recidive in delict gedrag. Deze vraag kon niet worden beantwoord, omdat de respondenten voldoende financieel zelfredzaam bleken (N=50). Daarnaast is onderzocht of er een verschil is in de mate van financiële zelfredzaamheid tussen de drie delict groepen. Hierbij gaat het om de delict groepen vermogensdelicten, geweldsdelicten en de combinatie vermogens- en geweldsdelicten.

De resultaten laten zien dat respondenten voldoende financieel zelfredzaam zijn. Er is geen significant verschil gevonden in de financiële zelfredzaamheid tussen de drie delict groepen. Het is opvallend dat ondanks de relatief goede financiële zelfredzaamheid er sprake is van een zwakke financiële positie. Het gemiddelde inkomen is rond of net boven bijstandsniveau. Het merendeel van de cliënten heeft geen (N=27) tot weinig (N=20) spaarvermogen (€1 tot €1200). De gemiddelde schuld varieert tussen de €10.000 en €18.240. Alle drie de delict groepen schatten voor zichzelf de kans op recidive in als laag (score tussen nooit en zelden).

Concluderend kan gesteld worden dat er geen sprake is van een gebrekkige financiële zelfredzaamheid. De financiële zelfredzaamheid is voldoende. Deze score is afgezet tegen de FMBS maat voor verantwoord financieel gedrag. Ook is er geen significant verschil gevonden in de financiële zelfredzaamheid tussen de delict groepen.

Als aanbeveling wordt geadviseerd om in een vervolgstudie een antwoord te zoeken op de vraag in hoeverre er een verband is tussen het gebruik van psychoactieve middelen, financiële zelfredzaamheid en recidive in delict gedrag.

1. Introductie

De Verslavingsreclassering is een van de drie reclasseringsorganisaties. Reclassering Nederland is de grootste, gevolgd door Verslavingsreclassering en Leger des Heils. De Verslavingsreclassering is gespecialiseerd in de rehabilitatie en resocialisatie van verslaafde delinquenten. Leger des Heils is gespecialiseerd in dak- en thuislozen en Reclassering Nederland in de overige algemene populatie. De taken die de Verslavingsreclassering uitvoert zijn: begeleiden en controleren, adviseren aan de rechtelijke macht aangaande het strafadvies en training gericht op gedragsverandering.

Uit een dossieranalyse door Jungmann, Menger, Anderson en Stam (2014) van het Integraal Reclasseringssysteem van 31 december 2012 blijkt dat de verslavingsreclassering landelijk 17.752 cliënten heeft. De meest voorkomende veroordelingen bij verslavingsreclassering cliënten zijn (Verslavingsreclassering, 2014):

- geweldsdelicten (n=6.372);
- vermogensdelicten zonder geweld (n=3.921);
- vermogensdelicten met geweld (n=1.231).

Veel cliënten plegen herhaaldelijk strafbare feiten. Een belangrijk doel van de reclassering is daarom recidive vermindering. Om dit te bereiken is het van belang om meer te weten over de factoren die een rol spelen bij recidive in delict gedrag. Uit de recidive monitor 2014 blijkt dat cliënten na een reclasseringstoezicht minder recidiveren dan cliënten zonder een toezicht. Van de cliënten met een toezicht recidiveert na twee jaar 39% tegenover 47% zonder toezicht. Opvallend hierin is dat de cliënten van de Verslavingsreclassering het meeste recidiveren met 50%, Leger des Heils 43% en Reclassering Nederland 31%. Dit wordt mogelijk verklaard door de complexere problematiek. In algemene zin recidiveert 32% in een geweldsdelict, 54% in een vermogensdelict en 14% in een vermogensdelict met geweld (Zebel, Alberda & Wartna, 2014). De recidive in overige delicten wordt binnen dit onderzoek buiten beschouwing gelaten, omdat het gaat om een klein percentage.

Naast verslavingsproblematiek hebben cliënten vaak te kampen met financiële problemen. Onderzoek in opdracht van Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) naar de schuldenproblematiek van verslavingsreclassering cliënten, geeft een goed beeld van de ernst van deze financiële problemen. Uit de analyse van 43.773 dossiers bleek dat ongeveer 46% van de reclasseringscliënten problemen hebben op het gebied van inkomen en omgaan met geld. De gemiddelde schuld van de verslavingsreclassering cliënten bedraagt €23.000 bij circa 14 schuldeisers. Schulden hebben een sterk ontregelend effect. Ze kunnen leiden tot ruzies en conflicten. Voor werkgevers is een loonbeslag bijvoorbeeld vaak een reden om een contract niet te verlengen. Ook vormen schulden een risicofactor voor recidive. Daarnaast heeft 90% een

bijstandsuitkering (Jungmann et al., 2014). De financiële positie is bij veel cliënten zwak. Het is onduidelijk of dit komt door een gebrek aan financiële zelfredzaamheid. In dit onderzoek zal hier nader op in worden gegaan.

In deze studie wordt de financiële zelfredzaamheid onderzocht bij cliënten met een reclasseringstoezicht. Er wordt gekeken of er een verschil is bij cliënten die veroordeeld zijn voor een vermogensdelict, cliënten die veroordeeld zijn voor geweldsdelicten en cliënten die zowel veroordeeld zijn voor een vermogens- als geweldsdelict.

Dit leidt tot de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is er bekend in de literatuur over de factoren die een rol spelen bij financieel gedrag en recidive in delict gedrag?
2. Wat is de invloed van gebrekkige financiële zelfredzaamheid op recidive in delict gedrag?
3. Is er een verschil in de financiële zelfredzaamheid bij cliënten die veroordeeld zijn voor een vermogensdelict, geweldsdelict en vermogens- en geweldsdelict?

De doelstelling van dit huidige onderzoek luidt: Door kennis te ontwikkelen over financiële zelfredzaamheid in relatie tot delict gedrag, kunnen zo nodig passende interventies worden ontwikkeld.

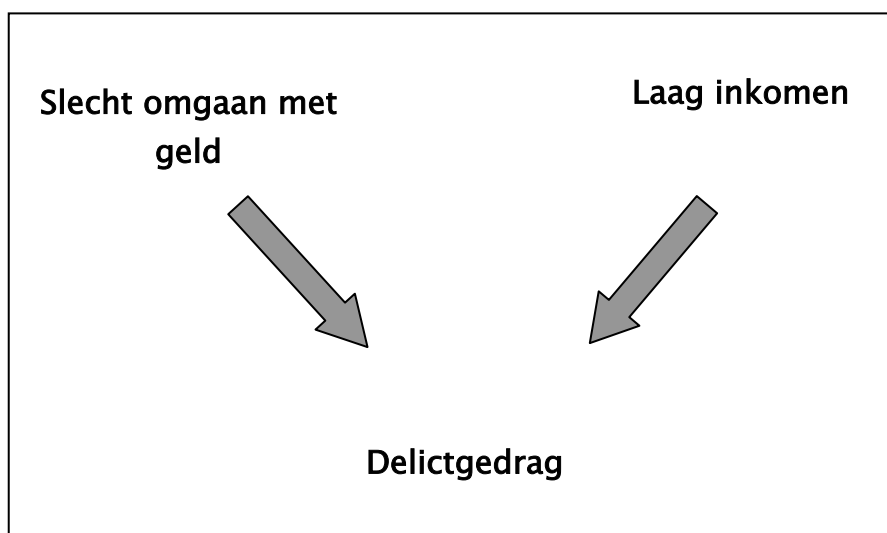
2. Theoretisch kader

2.1 Financieel gedrag en delict gedrag

Er is een positieve correlatie tussen inkomen, slecht omgaan met geld en crimineel gedrag (Wiersema, 2011).

Een panelstudie waarin wereldwijde data gebruikt zijn om de relatie welvaart en criminaliteit te meten laat zien dat er een direct verband is met de hoogte van het inkomen en crimineel gedrag. Werkloosheid en een laag inkomen gaan samen met toename in woninginbraken en vermogensdelicten (Habibullah, 2009). Er is een relatie tussen een slechte financiële positie, werkloosheid en een toename in het aantal vermogensdelicten (Jennings, Farrell & Beven, 2012). Personen met een sociale uitkering plegen aan het eind van de maand 10% meer, financieel gemotiveerde, vermogensdelicten. Deze bevindingen ondersteunen de hypothese dat een uitkering wordt aangevuld met verwervingscriminaliteit (Foley, 2008). McIntyre en Lacombe (2012) heeft laten zien dat er een relatie is tussen een laag inkomen en recidive in delict gedrag. Weinig inkomen is in negatieve zin direct verbonden met het plegen van vermogensdelicten (overvallen). Hoe lager het inkomen in een buurt hoe meer overvallen er plaatsvinden (McIntyre & Lacombe, 2012). Hieronder wordt de relatie tussen slecht omgaan met geld, laag inkomen en de kans op de delict gedrag afgebeeld.

Figuur 1: Correlatie financiële problemen, slecht omgaan met geld en delict gedrag

Een longitudinale studie over een periode van zes jaar met drie meetmomenten door Hoeve, Jak, Stams en Meeuws (2014) onder adolescenten en jongvolwassenen laat zien dat financiële problemen een risicofactor zijn voor delinquentie en dan met name voor persisterende delinquenten. Er is geen lange termijn effect gevonden van financiële problemen op delinquentie. Andersom is er wel een relatie gevonden. Delinquentie leidt tot meer financiële problemen. Het effect van delinquentie op financiële problemen is groter dan andersom. Dat wil zeggen dat delicten financiële problemen niet oplossen. Op het eerste oog lijkt dit onlogisch maar door detentie nemen financiële problemen toe (Hoeve et al., 2014). Alhoewel er een relatie is tussen delinquentie en financiële problemen, is er geen causaal verband aangetoond (Agnew, Mathews, Bucher, Welcher & Keyes, 2008).

Er zijn een aantal modellen ontwikkeld die het ontstaan, voortduren en stoppen van delict gedrag verklaren. Het crime choice model van Becker ziet criminaliteit als keuze waarbij de delinquent de criminele baten op financieel gebied groter acht dan inkomen uit legaal werk, waarbij het risico op straf bewust worden genomen (Buonanno, 2003). Economic strain model van Agnew (1985) ziet economische middelen of het gebrek eraan als een motivator voor crimineel en deviant gedrag. Het general theory of crime model van Agnew et al. (2008) biedt een verklaring voor crimineel gedrag. In dit model worden vijf items onderscheiden: persoonsfactoren, familie, werk, educatie en vrienden. Deze items hebben afzonderlijk en gezamenlijk invloed op het ontstaan van criminaliteit en crimineel gedrag (Ngo, Paternoster, Cullen & Mackenzie, (2011).

2.2 Financiële zelfredzaamheid

Financiële zelfredzaamheid wordt door de Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) als volgt gedefinieerd: financiële zelfredzaamheid bestaat uit verschillende kennis- en gedragsaspecten die van invloed zijn op hoe individuen financiële middelen beheren en financiële beslissingen nemen (FINRA, 2009). Verschillende studies tonen het effect van financiële kennis en de relatie tot financieel gedrag aan. Huishoudens die een hogere financiële kennis hebben, laten meer financieel verantwoord gedrag zien (Huang, Nam & Sherraden, (2013). Financiële kennis hangt samen met goede financiële beslissingen die ten goede komen aan hun financiële welbevinden (Hilgert, Hogarth & Beverly, 2003). Er is een relatie tussen financiële kennis en welvaart. Bij financiële kennis gaat het om financiële beslissingen (aankoopoverweging en gedrag) en spaargedrag (Behrman, Mitchel, Soo, Bravo & Behrman, 2010).

Atkinson, McKay, Kempson, Collard & Atkinson (2006) onderscheiden vier domeinen in financiële zelfredzaamheid:

- 1) beheren van geld;
- 2) plannen;
- 3) maken van aankoop keuzes;
- 4) kennis (op de hoogte blijven).

Financieel gedrag is vaak irrationeel gedrag. Een voorbeeld hiervan is dat maar weinig Nederlanders anticiperen op financiële tegenslagen. Zo heeft 40% geen geld gespaard voor onvoorziene uitgaven, zegt 71% dat ze achteraf gezien te veel geld geleend hebben. Ook blijken mensen makkelijker geld uit te geven via een creditcard dan met fysiek geld (Madern, 2014).

Een cohort studie naar zelfcontrole en de relatie tot problemen waarin 1000 personen gevolgd zijn vanaf 0–32 jaar, laat zien dat kinderen die lager scoorden op mate van zelfcontrole, op latere leeftijd vaker problemen hebben met financieel planningsgedrag (spaargedrag, investeringen, pensioenen, huiseigenaar), creditcard problemen en schulden. Daarnaast was er bij deze groep vaker sprake van afhankelijkheid van middelen, problemen met het opvoeden van kinderen en criminele veroordeling (Moffitta et al., 2011).

Veranderingen in het denkschema (overtuigingen) met betrekking tot financieel zelfvertrouwen hangen direct samen met veranderingen in het financiële gedrag (Serido, Shim & Tang, 2013). Een laag zelfvertrouwen, positieve houding ten opzichte van schulden, beperkte financiële controle vaardigheden, zwakke sociale vaardigheden, financiële stress en een externe locus of control, hangen samen met het ontstaan en voortduren van schulden (Hoeve et al., 2014).

De gezondheidstoestand, veranderingen in inkomen, laag zelfvertrouwen, geslacht (vrouwen hebben vaker schulden), externe locus of control, familie structuur tijdens adolescentie, lage sociaal economische status, werk inspanning (werkloosheid), huwelijksstatus (alleenstaand), zijn sterke voorspellers voor chronische schulden (Caputo, 2012).

3. Methode

3.1 Onderzoeksdesign

In dit onderzoek gaan we op zoek naar de relatie tussen financiële zelfredzaamheid en recidive in delict gedrag. Er wordt onderzocht of er een verschil is tussen drie cliënten groepen in de mate van financiële zelfredzaamheid en de kans op recidive in delict gedrag. De volgende groepen worden vergeleken: 1. Cliënten die veroordeeld zijn voor alleen vermogensdelicten. 2. Cliënten die alleen veroordeeld zijn voor geweldsdelicten. 3. Cliënten die zowel veroordeeld zijn voor vermogens- als geweldsdelicten. Dit doen we via een cross-sectioneel onderzoeksdesign, waarbij kwantitatief wordt gekeken of er significante verschillen zijn in de mate van zelfredzaamheid en de kans op recidive in delict gedrag.

3.2 Onderzoekspopulatie & steekproef

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij Tactus Verslavingsreclassering in de plaatsen Zutphen, Doetinchem, Winterswijk, Groenlo, Apeldoorn en Harderwijk. De gebruikte sampling methode is non-probability type convenience sampling (Bryman, 2012). Non-probability sampling betekent dat er niet at random wordt geselecteerd. Convenience sampling betekent in dit verband dat de onderzoeker alleen toegang heeft tot de doelgroep vanwege zijn achtergrond of positie. In dit geval betreft het de werkplek van de onderzoeker. Om te zorgen voor een hoge respons wordt de vragenlijst op papier verspreid via de reclasseringswerker aan de respondent. Hier wordt voor gekozen, omdat het merendeel van de respondenten geen makkelijke toegang heeft tot een computer. De reclasseringswerkers krijgen tweemaal na een week een herinneringsbericht ter herinnering om de vragenlijsten voor te leggen aan de deelnemende respondenten. De vragenlijst dient binnen een termijn van drie weken te worden ingeleverd. Alle respondenten krijgen een brief zodat zij geïnformeerd worden over het onderzoek en toestemmingsverklaring waarin zijn verklaren vrijwillig deel te nemen aan het onderzoek (informed consent).

In totaal zijn er 300 cliënten geselecteerd uit het Integraal Reclassering Informatie Systeem (IRIS). De selectie is gedaan op basis van status veroordeeld of verdacht van een vermogens- of geweldsdelict. Daarnaast zijn 31 cliënten vanwege detentie uitgesloten. Vanwege bewindvoering zijn nog eens 29 cliënten uitgesloten. Dit leidt tot een samplegrootte van 240 cliënten met een reclasseringstoezicht. Van deze 240 cliënten zijn er 105 veroordeeld voor een geweldsdelicten en 135 voor vermogensdelicten, afgebeeld in tabel I. In totaal vulde 50 respondenten de vragenlijst in. De respons is circa twintig procent.

Tabel 1: Onderzoekspopulatie

N=240		N
Delict	Vermogensdelict	135
	Geweldsdelict	105

Definities en exclusiecriteria

Onder een vermogensdelict wordt verstaan: diefstal en/of diefstal met geweld en/of afpersing. Onder een geweldsdelict wordt verstaan: bedreiging en/of eenvoudige mishandeling en/of zware mishandeling en/of poging doodslag en/of doodslag en moord. Er is voor gekozen om alle cliënten te includeren die veroordeeld zijn voor een vermogens- of geweldsdelict. Cliënten die veroordeeld zijn voor het lopende toezicht vanwege een zeden en/ of verkeersdelict worden uitgesloten. Ook worden cliënten die volledig onder bewindvoering staan uitgesloten van het onderzoek. Cliënten die gedetineerd zitten, worden eveneens uitgesloten van het onderzoek.

3.3 Meetinstrument & kwaliteit

Financiële zelfredzaamheid en de relatie met delict gedrag wordt gemeten met behulp van het gevalideerde meetinstrument (FMBS), Financial Management Behaviors Scale (Dew & Xiao, 2011). De vragenlijst wordt voor het eerst toegepast bij cliënten met een reclasseringstoezicht.

Het meetinstrument gaat uit van een hiërarchische financiële opbouw. Te beginnen met uitgavenpatroon, omgaan met schulden of krediet, spaargedrag en financiële investeringen (Dew & Xiao, 2011). De FMBS is afgenomen onder zowel hoge als lage inkomensgroepen met verschillende opleidingsniveaus en etnische achtergronden. De FMBS telt dertien vragen over financieel management gedrag met een range 1-5 (1 = nooit – 5 = altijd) met een maximale score van 65. Bij een gemiddelde score van 3.38 op een range van 1-5 wordt gesproken van financieel verantwoordelijk gedrag. Dit is de maat die gehanteerd wordt voor voldoende financiële zelfredzaamheid. Daarnaast zijn er drie vragen over de financiële positie: inkomen, spaarvermogen en schuldenlast. Een gezond spaarvermogen scoort gemiddeld 4.23 op een range van 1-9. Een verantwoorde schuldenlast scoort gemiddeld M= 3.41 op een range van 1-9. Een gezonde inkomens positie is M=10,76 op een range van 1-19 (Dew & Xiao, 2011). De inkomenscategorieën in dit onderzoek zijn aangepast naar de Nederlandse situatie welke zijn overgenomen uit de gevalideerde vragenlijst Mesis screeningsinstrument voor schuldhulpverlening (Blommesteijn et al., 2012).

De FMBS is getest met behulp van een factoranalyse (Dew & Xiao, 2011). Hieruit blijkt dat de FMBS vier factoren meet:

- 1) sparen en investeren;
- 2) verzekeringen;
- 3) geld management;
- 4) krediet management.

Deze vier componenten hebben een eigenwaarde boven het Kaiser criterium van 1 en verklaarde een gecombineerde variantie van 59%. De FMBS is zeer betrouwbaar (interne consistentie, cronbachs alfa= 0.81) generaliseerbaar (externe validiteit) voor zowel hoge als lage inkomens (Dew & Xiao, 2011).

De vragenlijst is vertaald van het Engels naar het Nederlands. Om een optimale vertaling te waarborgen is de vragenlijst na vertaling voorgelegd aan een tweede onderzoeker. De vragen worden beantwoord aan de hand van een vijfpuntsschaal: nooit, zelden, soms, vaak, altijd (Likert schaal). Daarnaast worden demografische gegevens uitgevraagd: geslacht (nominaal meetniveau), leeftijd (scale meetniveau), opleidingsniveau (ordinaal meetniveau), inkomen, spaargeld en schulden (ordinaal meetniveau).

Om de relatie financiële zelfredzaamheid en de kans op recidive in een vermogens of geweldsdelict te meten zijn aan de FMBS drie vragen toegevoegd. Een over de eerdere veroordelingen. Aan de hand van deze vraag kan een delictprofiel worden opgesteld. Daarnaast zijn twee vragen gesteld over financiële nood en de kans op het plegen van een vermogens- dan wel geweldsdelict waarbij geantwoord kan worden op een vijfpuntsschaal 1-5 (1 = nooit – 5 = altijd). Daarnaast kan het voorkomen dat cliënten geen lening of creditcard hebben. Er is daarom gekozen om deze vragen vooraf te laten gaan met een gesloten vraag. Zodat uitgesloten kan worden of dit wel of niet van toepassing is. Deze mogelijkheid bestond niet in de FMBS vragenlijst. Daar Nederland minder een creditcard cultuur heeft dan Amerika is het van belang om deze toevoeging te maken.

3.4 Data-analyse

Daar de data normaal is verdeeld, (Skewness ,006 en Kurtosis -,776) wordt er gebruik gemaakt van parametrische statistische testen. De financiële zelfredzaamheid tussen de drie delict groepen wordt vergeleken aan de hand van de Oneway ANOVA. Met behulp van deze F-toets kunnen meer dan twee groepen met elkaar worden vergeleken (Field, 2009). Financiële zelfredzaamheid is opgebouwd uit de vier FMBS factoren, deze staan beschreven in paragraaf 3.3. Binnen de factor kredietmanagement bleek dat 47 van de 49 respondenten geen creditkaart te hebben. De vragen over de omgang met creditcard geven dan ook geen informatie. Deze zijn derhalve niet mee genomen in de analyse. Ook zijn de vragen over leningen niet mee genomen. Dit omdat enkel tien respondenten een lening hebben. Vraag twaalf en dertien zijn gespiegeld in de data analyse omdat deze negatief zijn geformuleerd.

Daar de inkomens in de vragenlijst zijn vertaald naar de Nederlandse situatie wordt het bruto inkomen berekend voor de twee dominante inkomensgroepen €900 per maand en €1200 per maand omgerekend naar een bruto jaarinkomen inclusief vakantie geld is respectievelijk €14.592 en €18.020. Afgezet tegen de FMBS score valt deze inkomensgroep in dollars in de inkomensgroep \$15.000 tot \$19,999 per jaar (M=6) op een range van 1–19.

Het gekozen significantieniveau is een probability waarde van 0.05. Dit betekent dat met 95% zekerheid gesteld kan worden dat de resultaten niet op toeval berusten (Bryman, 2012).

3.5 Ethische overwegingen

Het onderzoeksvoorstel is ter goedkeuring voorgelegd aan de onderzoekscommissie van Tactus Verslavingszorg. Het onderzoek is getoetst aan de hand van de gedragscodes voor wetenschappelijk onderzoek. Hierbij gaat het om voorkomen van schade voor respondenten, instemming, privacy en misleiding (Bryman, 2011). De respondenten participeren vrijwillig aan het onderzoek en hebben allen een informed consent getekend. In de inleiding van de vragenlijst wordt uitleg gegeven over de aard en doel van het onderzoek. De informed consent is toegevoegd als appendix II.

4. Resultaten

4.1 Demografische gegevens

De onderzoekspopulatie bestaat vooral uit laagopgeleide mannen. Het meest voorkomend opleidingsniveau is Voortgezet Middelbaar Beroeps Onderwijs (VMBO), gevolgd door Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) en de hoogst genoten opleiding is Wetenschappelijk Onderwijs (WO). Er is geen significant verschil gevonden in het opleidingsniveau tussen de drie delict groepen $\chi^2(10)=11,41$ $p=.326$. De omvang van de onderzoekspopulatie (N), de precieze aantallen, gemiddelde (M) scores en standaard deviatie (SD) worden weergegeven in tabel II.

Tabel II: Demografische gegevens (N=50)

Variabele		Frequentie	M (SD)
Geslacht	Man	48	35,52 (10,16)
	Vrouw	2	
Leeftijd			
Delict	Vermogensdelict	16	
	Gewelddelict	11	
	Vermogens- en gewelddelict	23	
Opleiding	Geen	1	
	Basisschool	5	
	VMBO/MAVO	27	
	HAVO	2	
	VWO	3	
	MBO	10	
	HBO	1	
	WO	1	

4.2 Financiële positie

Het merendeel van de populatie (N=27) heeft een laag inkomen tot €900, op het bijstandsniveau.

Uit de Chi toets blijkt dat er geen significant verschil is in inkomensverdeling tussen de drie delict groepen ($\chi^2(12)=7,83$ $p=.798$). Iets meer dan de helft van de respondenten heeft geen spaarvermogen ($n=27$), gevolgd door de groep met een spaarvermogen tussen €1–€1200 ($n=20$). Drie respondenten hebben een hoger spaarvermogen. In de verdeling van spaarvermogen is geen verschil gevonden tussen de drie delict groepen in de vermogenspositie ($\chi^2(8)=9,000$ $p=.342$). Naast een laag inkomen en weinig spaarvermogen is er bij de meeste respondenten sprake van hoge schulden. Variërend van laag tot zeer hoog. De schuld varieert gemiddeld tussen de €10.000 en €18.240. Hiervan heeft de grootste groep een schuld tussen de €4.000 tot €40.000. De Chi square score ($\chi^2(16)=14,858$ $p=.535$) laat geen significant verschil zien in de schuldenpositie voor de drie delict groepen.

Daarnaast is er gekeken of er een verschil is in de verdeling tussen lage en hoge schulden tussen de drie delict groepen. Hiervoor is een schuld groter dan €4.000 als hoog aangemerkt en lager dan €4000 als laag. In totaal hebben 30 respondenten een schuld hoger dan €4.000. Vervolgens is er gekeken of er een verschil is (lage of hoge schuld) tussen de delict groepen. Tussen deze categorieën is geen significant verschil gevonden ($p=.535$). Het aanmerken van een hoge of lage schuld is gebaseerd op basis van de gemiddelde aflossingscapaciteit. Omdat de bijstand uitkering het meest voorkomt, is deze als uitgangspunt gebruikt. Bij een bijstand uitkering is de aflossingscapaciteit 10%, rekening houdend met de beslagvrije voet van 90% bijstandsniveau. De aflossingscapaciteit wordt berekend op basis van een aflossingsperiode van 36 maanden (Haster, 2005). Op basis van deze gegevens is het aflossingsvermogen €3.240 berekend. In tabel III is de financiële positie cijfermatig weergegeven. In tabel IV is de financiële positie per delictgroep vergeleken.

Tabel III: Financiële positie (N=50)

Inkomen (N)		Spaarvermogen (N)		Schuldenlast (N)	
Geen	3	Geen	27	Geen	7
Tot €900	27	€1 tot €1.200	20	€1 tot €1.200	5
€900 tot €1.200	12	€1.200 tot €2.500	1	€1.200 tot €2.500	4
€1.200 tot €1.500	1	€2.500 tot €4.000	0	€2.500 tot €4.000	4
€1.500 tot €2.000	3	€4.000 tot €8.000	0	€4.000 tot €8.000	9
Meer dan €2.000	3	€8.000 tot €16.000	1	€8.000 tot €16.000	8
Weet ik niet	1	€16.000 tot €40.000	0	€16.000 tot €40.000	9
		€40.000 tot €80.000	0	€40.000 tot €80.000	3
		€80.000 of meer	1	€80.000 of meer	1

Tabel IV: Financiële positie per delictgroep (N=50)

Financiële positie	Vermogen n=16	Geweld n=12	Vermogen & geweld n=22
	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Inkomen (FMBS maat M=10,76)	2,5 (1,3)	3,3 (1,7)	2,6 (1,1)
Spaarvermogen (FMBS maat M=4,23)	1,8 (2)	1,8 (1,4)	1,6 (,59)
Schulden (FMBS maat M= 3,41)	4,9 (2,2)	3,8 (2,5)	5 (2,2)
Totaal	9,1	8,9	9,2

4.3 Financiële zelfredzaamheid

De cijfermatige weergaven van deze resultaten wordt weergegeven in tabel V. De variabele financiële zelfredzaamheid is met behulp van de Oneway ANOVA vergeleken onder de drie delict groepen ($F(2,30) = .729$, $p = .49$). Er is geen significant verschil gevonden in de mate van financiële zelfredzaamheid per delictgroep. Op het onderdeel geldmanagement scoren geweldsdelinquenten het best ($M = 12,83$, $SD = 4,12$), gevolgd door vermogens- en geweldsdelinquenten ($M = 12,34$) en vermogensdelinquenten het laagst ($M = 11,81$). Voor het onderdeel krediet management valt op dat het merendeel van de respondenten 48 van de 50 respondenten geen creditcard heeft. Hierdoor zijn de vragen over creditcard beheer niet van toepassing. Deze zijn dan ook niet meegenomen in de analyse. In totaal hebben 10 van de 49 respondenten een lening. Bij het onderdeel sparen en investeren scoren geweldsdelinquenten het hoogst ($M = 12,08$), gevolgd door vermogensdelinquenten ($M = 10,40$). Respondenten die veroordeeld zijn voor zowel vermogen- als geweldsdelicten scoren het laagst op het onderdeel sparen en investeren ($M = 9,95$). Op het onderdeel verzekering is sprake van gelijke verdeling in de scores. Vermogensdelinquenten scoren het hoogst ($M = 15,92$), gevolgd door vermogens- en geweldsdelinquenten ($M = 15,82$) en het laagst scoren de geweldsdelinquenten ($M = 15,10$).

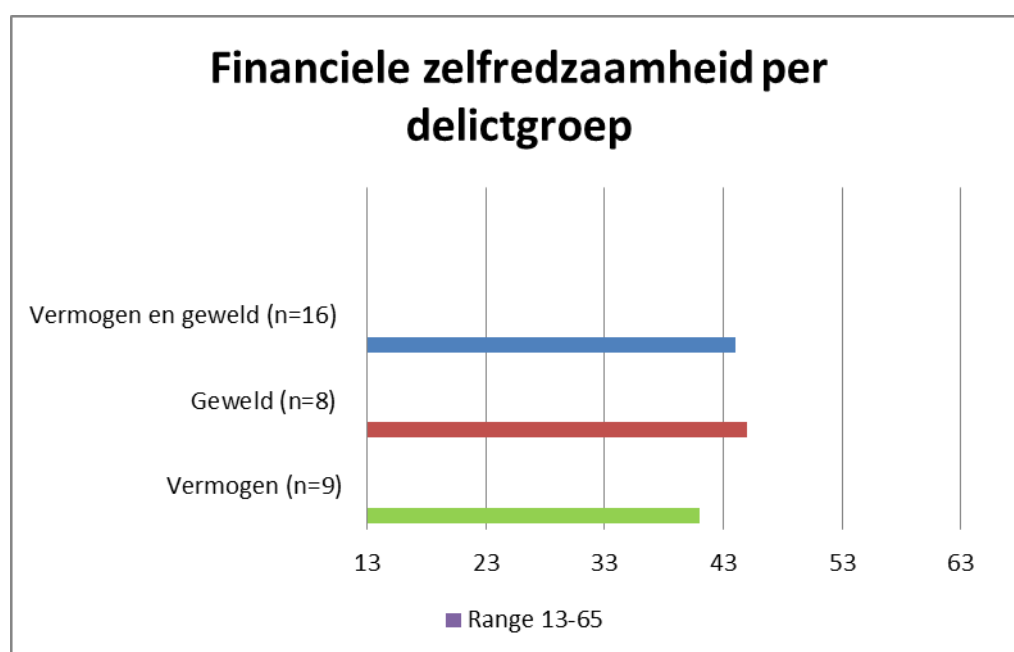
Tabel V: Financiële zelfredzaamheid per delictgroep (N=50)

N=50		Vermogens-delict	Gewelds-delicten	Vermogen- & gewelds delicten	F	P
		M (SD)	M (SD)	M (SD)		
Geld-management	N	16	12	22	$F(2,24) = 2,47$	.78
		11,81 (4,26)	12,83 (4,12)	12,34 (4,12)		
Krediet management	N	12	10	21	$F(2,40) = ,080$	.92
		20 (2,7)	20 (3,7)	20 (2,8)		
Sparen & investeren	N	15	12	21	$F(2,45) = ,696$	.50
		10,40 (5,48)	12,08 (5,19)	9,95 (4,68)		
Verzekeringen	N	13	10	17	$F(2,37) = ,65$	.53
		15,92 (1,25)	15,10 (2,96)	15,82 (1,38)		
Totaal		58,13	60,01	58,11		

Wanneer de FMBS factoren, afgezien van vragen over creditcard en aflossen lening, tezamen worden beschouwd scoren geweldsdelinquenten gemiddeld het hoogst op financiële zelfredzaamheid ($M=45$, $SD=7,80$), gevolgd door de groep respondenten die zowel veroordeeld zijn voor vermogens- als geweldsdelicten ($M=44$, $SD=8,37$). Het laagst scoren de vermogensdelinquenten ($M=41$, $SD=10,00$). De gemiddelde score is opgebouwd uit de totale gemiddelde score per FMBS factor. De vragen zijn allen op een range van 1–5 (1 = nooit – 5 = altijd). De minimale score is 13 en de maximale score is 65. In figuur 2 worden de verschillen in de mate van financiële zelfredzaamheid per delictgroep afgebeeld.

Figuur 2: Financiële zelfredzaamheid per delictgroep (n=33)

Wanneer de FMBS factoren en de financiële positie tezamen worden beschouwd, dan zien we dezelfde verdeling als bij de financiële zelfredzaamheid. Geweldsdelinquenten scoren het best ($M=54$), gevolgd door de groep vermogens- en geweldsdelinquenten ($M=53$) en het slechtst scoren de vermogensdelinquenten ($M=50$). De FMBS drempel voor voldoende financiële zelfredzaamheid is gesteld op $M=43,9$, goede vermogenspositie ($M=4,23$), verantwoorde schuldenpositie ($M=3,42$) en een modaal inkomen ($M=10,76$) met als totaal score $M=61,9$.

De mate van financieel verantwoord gedrag is afgezet tegen de FMBS maat. Wat opvalt is dat de geweldsdelinquenten en vermogens & geweldsdelinquenten beiden net boven de FMBS maat van financieel verantwoord gedrag scoren. De vermogensdelinquenten scoren net onder deze grenswaarde ($M=41$). Alle drie de delict groepen scoren (afgerond $M=9$) ruim onder de FMBS waarde voor een gezonde financiële positie ($M=18,4$). Uit deze scores valt op dat de inkomenspositie en de vermogenspositie beiden slecht zijn. De schuldenpositie scoort bij alle drie de delict groepen

boven de drempelwaarde van de FMBS. Hierbij moet wel in ogenschouw genomen worden dat het inkomen van de onderzoekspopulatie rond of net boven bijstandsniveau ruim onder het in de FMBS gehanteerde modale inkomen is. Hierdoor is de aflossingscapaciteit voor schulden ook lager dan bij een modaal inkomen.

4.4 De beleefde kans op recidive

De beleefde kans op recidive in een vermogens- of geweldsdelict is getoetst met behulp van de Oneway ANOVO. De kans op het plegen van een vermogensdelict tijdens financiële nood is gescoord op een range van 1-5 (1 = nooit -5 = altijd). Delinquenten die veroordeeld zijn voor zowel een vermogens- als een geweldsdelict scoren het hoogst ($M=2,04$, $SD=1,17$). Gevolgd door vermogensdelinquenten met een gemiddelde score van 1,5 ($SD=,89$) en geweldsdelinquenten het laagst met een gemiddelde score van 1,3 ($SD=,78$). Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen de drie delict groepen in de beleefde kans voor het plegen van een vermogensdelict ($F(2,47)=2,41$ $p=.101$).

Op de beleefde kans voor het plegen van een geweldsdelict tijdens financiële nood scoren delinquenten die veroordeeld zijn voor zowel een vermogens- als geweldsdelict het hoogst ($M=1,68$, $SD=2,1$). Vermogensdelinquenten scoren gemiddeld een 1,38 ($SD=,89$) en geweldsdelinquenten scoren het laagst ($M=1,17$, $SD=1$). De beleefde kans op het plegen van een geweldsdelict tijdens financiële nood is als volgt verdeeld tussen de drie delict groepen $F(2,47)=,48$ $p=.62$. Deze scores laten zien dat er geen significant verschil is tussen de drie delict groepen. In tabel IV is de beleefde kans op recidive in een vermogens- of geweldsdelict afgebeeld.

Tabel IV: Beleefde kans op recidive in een vermogens- of geweldsdelict

		Vermogensdelict	Geweldsdelict	Vermogen- & geweldsdelict	F	P
		M (SD)	M (SD)	M (SD)		
Kans	N	16	12	22	$F(2,47)=2,41$	.101
vermogensdelict		1,5 (0.89)	1,3 (,78)	2,04 (1,17)		
Kans geweldsdelict	N	16	12	N=22	$F(2,47)=,476$	.62
		1,38 (0.89)	(M=1,17 (,58)	1,68 (2,1)		

5. Conclusie

Uit de literatuur blijkt dat er een positieve correlatie tussen inkomen, slecht omgaan met geld en crimineel gedrag is (Wiersema, 2011). Personen met een sociale uitkering plegen 10% meer gemotiveerde vermogensdelicten (Foley, 2008). In de studies van Habibullah (2009) en McIntyre en Lacombe (2012) vond men een relatie tussen een laag inkomen en het plegen van vermogensdelicten. Hoeve et al. (2014) toont in een Nederlandse studie onder adolescenten en jongvolwassen aan dat financiële problemen een risicofactor zijn voor terugval in delict gedrag. Deze resultaten geven een antwoord op de eerste onderzoeksvraag: wat is er bekend in de literatuur over de factoren die een rol spelen bij financieel gedrag en recidive in delict gedrag?

Omdat de respondenten in deze studie voldoende financieel zelfredzaam blijken te zijn, kan er geen antwoord worden gegeven op de vraag rond de invloed van een gebrekkige financiële zelfredzaamheid op recidive in delict gedrag. Er is bovendien gevraagd naar vertoond gedrag. Mogelijk wordt er wel een relatie gevonden als er onderzoek wordt gedaan naar geobserveerd gedrag.

In de derde onderzoeksvraag wordt er gekeken naar de verschillen in de mate van financiële zelfredzaamheid tussen de delict groepen. De resultaten laten kleine verschillen zien tussen de delict groepen in de mate van financiële zelfredzaamheid. Cliënten die veroordeeld zijn voor een geweldsdelict scoren het best ($M=45$) op financiële zelfredzaamheid. Gevolgd door de groep cliënten die veroordeeld zijn voor vermogens- en geweldsdelicten ($M=44$). Het slechts scoren cliënten die veroordeeld zijn voor een vermogensdelict ($M=41$). Deze score is net onder de FMBS maat voor voldoende financiële zelfredzaamheid ($M=43,5$). Er zijn geen significante verschillen in de mate van financiële zelfredzaamheid tussen de drie delict groepen.

Ondanks de relatief goede financiële zelfredzaamheid is er sprake van een zwakke financiële positie. Dit is een opvallend resultaat. In totaal scoren de drie delict groepen lager dan $M=9$, dit is ruim onder de FMBS drempel voor een gezonde financiële positie ($M=18,4$). De inkomenspositie en de vermogenspositie zijn beiden slecht. De schuldenpositie scoort bij de vermogensdelinquenten ($M=4,9$) en geweldsdelinquenten ($M=3,8$) boven de FMBS maat voor een verantwoorde schuldenlast ($M=3,44$). Clienten die veroordeeld zijn voor zowel een vermogens- als geweldsdelict scoren onder de FMBS maat ($M=2,2$). Hierbij moet wel in ogenschouw genomen worden dat het inkomen van de onderzoekspopulatie gemiddeld rond bijstandsniveau is, dit is een stuk lager dan de in de FMBS gehanteerde modale inkomen. Hierdoor zegt deze score in vergelijking met de FMBS maat weinig, omdat er dan ook sprake is van een lagere

aflossingscapaciteit.

Alle drie de delict groepen schatten de kans om een vermogens- of geweldsdelict tijdens financiële nood te plegen in als laag (score tussen nooit en zelden) op een schaal van 1 (nooit) – 5 (altijd). Er is geen significant verschil tussen de drie delict groepen. Voor de kans op het plegen van een vermogensdelict tijdens financiële nood scoren vermogensdelinquenten gemiddeld een 1,5 ($SD=,89$), geweldsdelinquenten het laagst 1,3 ($SD=,78$) en delinquenten die veroordeeld zijn het hoogst ($M=2,04$, $SD=1,17$). De kans om een geweldsdelict te plegen tijdens financiële nood scoren vermogens- en geweldsdelinquenten het hoogst ($M=1,68$, $SD=2,1$), gevolgd door vermogensdelinquenten ($M=1,38$, $SD=,89$) en laagst scoren geweldsdelinquenten ($M=1,17$, $SD=1$).

6. Discussie

Er is een verschil gevonden in de resultaten over de schuldenlast en het inkomen in vergelijking tot eerder onderzoek bij de verslavingsreclassering. De gemiddelde schuldenlast tussen de €10.000 en €18.240 is lager dan de gemiddelde schuld van €23.000, waarvan de helft een schuld heeft van €16.000 (Jungmann et al., 2014). Ook de resultaten over de inkomenspositie komen niet overeen. In de studie van Jungmann et al. (2014) heeft 90% een bijstandsuitkering. In deze studie heeft 50% een bijstand uitkering, 40% een inkomen net boven de bijstand en 10% heeft geen inkomen. Zes respondenten hebben een inkomen boven de €1500 netto per maand. Mogelijk komt het verschil ook vanwege de beperkte grootte van de onderzoekspopulatie in deze studie (N=50). Hierdoor is er sprake van een andere dwarsdoorsnede. Het onderzoek van Jungmann et al. (2014) werd gedaan op basis van 43.773 gegevens uit het Integraal Reclasseringssysteem. Hiervan zijn 71 respondenten van de verslavingsreclassering.

Alle drie de delict groepen schatten de kans om een vermogens- of geweldsdelict te plegen tijdens financiële nood in als laag (score tussen nooit en zelden) op een schaal van 1 (nooit) – 5 (altijd). Deze score is opvallend laag daar 50% van de verslavingsreclassering populatie twee jaar na een reclasseringstoezicht recidiveert in een vermogens of geweldsdelict (Zebel et al., 2014). De respondenten in deze steekproef hebben veel vertrouwen in hun copingvaardigheden of er kan sprake zijn van sociaal wenselijke antwoorden. Het zou dus goed mogelijk zijn dat er in werkelijkheid toch een verband bestaat. McIntyre en Lacombe (2012) vonden een hogere kans op het plegen van een vermogensdelict bij een zwakke financiële positie. Een andere studie laat zien dat personen met een uitkering aan het eind van de maand 10% meer vermogensdelicten plegen (Foley, 2008). Werkeloosheid en een laag inkomen gaat samen met een toename in woninginbraken (Habibullah, 2009).

Mogelijk zorgt de formulering van de vraagstelling op de beleefde kans voor het plegen van een vermogens of geweldsdelict, dat cliënten lager scoren dan de werkelijke recidive cijfers. Daarnaast kan het zijn dat de onderzoeksmethode niet goed aansluit bij dit onderzoeksprobleem. Een longitudinale studie zal beter geschikt zijn. Op deze manier kunnen er meerdere metingen worden gedaan over een langere tijdsperiode. Daarnaast is goed om de vragen over de beleving aan te vullen met interviews (kwalitatieve benadering). Het voordeel van een kwalitatieve benadering is dat er aan de hand van interviews beter aangesloten kan worden op de respondent en de context.

Dit is het eerste onderzoek onder cliënten met een reclasseringstoezicht naar financiële zelfredzaamheid en de beleefde kans op het plegen van een vermogens- of geweldsdelict tijdens financiële nood. In deze studie is gewerkt volgens de code voor wetenschappelijk onderzoek. Alle cliënten deden vrijwillig mee aan het onderzoek. Er werd verwacht dat de

vragen over inkomen, spaarvermogen en schuldenlast mogelijk konden leiden tot weerstand bij het invullen. Dit blijkt niet het geval. Alle respondenten hebben deze ingevuld. De vragen over de beleefde kans op het plegen van een vermogens- of geweldsdelict tijdens financiële nood zijn vermoedelijk wel lager gescoord dan de werkelijke kans op recidive.

De beperkte steekproefgrootte is een beperking in dit onderzoek (N=50). Ook zijn vrouwen ondervertegenwoordigd in deze studie (N=2). De resultaten kunnen niet worden gegeneraliseerd en zeggen derhalve alleen iets over de onderzoekspopulatie. Wanneer dit onderzoek herhaald zou worden met een grotere steekproefgrootte is het mogelijk dat de kleine verschillen in deze studie tussen de delict groepen, vanwege de grotere steekproef toch significante verschillen laten zien. Gewelddelinquenten scoren immers het best op financiële zelfredzaamheid.

Daarnaast zou het goed zijn als er meer controle vragen worden gesteld over de beleefde kans op recidive in een vermogens- of geweldsdelict. Ook zou het goed zijn om de twee hoofdfactoren uit de desistance theorie mee te nemen in het onderzoek. In de desistance theorie (stoppen van delict gedrag) worden twee factoren genoemd die een sterke negatieve correlatie hebben. Hierbij gaat het om de motivatie van de veroordeelde en het veranderen van sociale omstandigheden zoals werk en relaties (Robinson & Raynor, 2014). In dit onderzoek is geen specifieke aandacht geweest voor deze factoren. Er wordt vermoed dat het merendeel van de respondenten geen betaalde baan heeft. De lage inkomens wijzen ook in deze richting, evenals de ervaring van de onderzoeker als reclasseringswerker. Ook de steun vanuit het sociale systeem is niet onderzocht.

Ondanks de relatief goede score op financiële zelfredzaamheid lukt het cliënten blijkbaar niet om hun inkomenspositie te verbeteren en hun schulden te verminderen. Mogelijk ligt het ook niet direct aan de financiële zelfredzaamheid en is de verslavingsproblematiek hier een belangrijke versturende factor. Onderzoek wijst uit dat alcohol en drugsverslaving een belangrijke oorzaak zijn voor financiële problemen. Gok en alcohol verslaving zijn een belangrijke oorzaak voor problematische schulden (Hammink, Altenburg & Schrijvers, 2012). Bij de verslavingsreclassering is 35.5% verslaafd aan drugs (5.2% softdrugs, 27.2% harddrugs), 5.4% alleen alcohol en 31.8% verslaafd aan een combinatie van alcohol en drugs (Verslavingsreclassering, 2014). Er is een relatie tussen alcoholverslaving en criminaliteit (Popovici, Homer, Fang & French, 2012). Tweeënzestig procent van de geweldplegers pleegt onder invloed van alcohol een geweldsdelict (Blaauw & Roozen, 2012). Een vervolgonderzoek zou antwoord kunnen geven op de vraag welke rol het gebruik van psychoactieve middelen spelen bij financiële zelfredzaamheid en recidive in delict gedrag.

7. Implicaties & aanbevelingen

Dit onderzoek laat zien dat cliënten van Tactus Verslavingsreclassering financieel zelfredzaam zijn, ondanks hun zwakke financiële positie. Dit is een opvallend resultaat. Een zwakke financiële positie die gekenmerkt wordt door een laag inkomen, weinig spaarvermogen en hoge schulden kan dus samengaan met een goede financiële zelfredzaamheid. De recidive cijfers zijn hoog van de verslavingsreclassering. Een laag inkomen verhoogd de kans op vermogensdelicten. Het zou dan ook goed zijn om de financiële positie verder te versterken. Dit kan gedaan worden door hier op te interveniëren. Vanwege de verslavings- en de financiële problematiek zou het goed zijn om deze integraal te behandelen. Bij forensische verslavingspoliklinieken bestaat dit gecombineerde behandelaanbod van zowel praktische hulpverlening gericht op financiën als behandeling van de psychosociale problematiek. Het is bekend dat Tactus Verslavingsreclassering veel verwijst naar ambulante en klinische hulpverlening. In totaal werden er in 2014 naar de ambulante en klinische zorg 888 verwijzingen gedaan door Tactus Verslavingsreclassering. Deze verwijzingen werden gedaan vanuit 1800 adviesopdrachten en 800 reclasseringstoezicht opdrachten (Sanderman, 2015). Uit deze cijfers blijkt dat Tactus Verslavingsreclassering sterk gericht is op het inzetten van behandeling. Mogelijk zou dit nog verder verbeterd kunnen worden, door hier blijvend aandacht voor te houden.

Referenties

- Agnew, R. (1985). *A revised theory of delinquency*. *Social Forces*, 64, 151–167. doi:10.1093/sf/64.1.151
- Agnew, R. Mathews, S.K., Bucher, J., Welcher, A.N., Keyes, C. (2008). *Socioeconomic Status, Economic Problems, and Delinquency*. *Youth & Society*, 40, 159–181. doi: 10.1177/0044118X08318119
- Atkinson, A., McKay, S., Kempson, E., & Collard, S. (2006). *Levels of financial capability in the UK: Results of a baseline survey*. London: Financial Services Authority.
- Behrman, J.R., Mitchel, O. S., Soo, C., Bravo, D. (2010). *Financial literacy, schooling, and wealth accumulation*. National bureau of economic research.
- Blaauw, E. R., Roozen, H. (2012). *Handboek forensische verslavingszorg*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Blommesteijn, M, Jungmann, N., Karssenbergh, W., Wesdorp, P. Witvliet, M., Geus, R. (2012). *Op weg naar effectieve schuldhulp. Mesis: methodisch screeningsinstrument schuldhulpverlening*. Devosa regioplan
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: University Press.
- Buonanno, P. (2003). *The socioeconomic determinants of crime. A review of the literature*. Working papers from university of Milano-Bicocca .
- Caputo, R. K. (2012). *Patterns and predictors of debt: a panel study, 1985–2008*. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 39, 121–142.
- Dew, J., Xiao, J.J. (2011). *The Financial Management Behavior Scale: Development and Validation*. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22, 43–59.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage, Los Angeles.
- Finra. (2009). *Financial capability in the united states. FINRA Investor Education Foundation*. Washington: Finrafoundation.
- Foley, C. F. (2008). *Welfare payments and crime*. National bureau of economic research .
- Habibullah, A. B. (2009). *Income, unemployment and crime: panel data analysis on selected european countries*. 9th Global Conference on Business & Economics .
- Hammink, A., Altenburg, M., Schrijvers, C. (2012). *De sociale gevolgen van verslaving; Een state of the art studie naar verstoring van sociale relaties, schooluitval, dakloosheid, schulden en huiselijk geweld als gevolg van alcohol- of drugsverslaving*. IVO Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving, Rotterdam
- Hoeve, S. J., Jak, S., Stams, J.M., Meeuws, H.J. (2014). Financial problems and delinquency in adolescents and young adults: a 6-year three-wave study. *Plos One*, 9, e104909. doi: 10.1177/0011128714541190
- Huang, J., Nam, J., Sherraden, M.S. (2013). *Financial Knowledge and Child Development Account Policy: A Test of Financial Capability*. *Journal of Consumer Affairs*, 47, 1–26. doi: 10.1111/joca.12000

- Jennings, W., Farrell, S., Beven, S. (2012). *The economy, crime and time: an analysis of recorded property crime in England & Wales 1961–2006*. International Journal of Law, Crime and Justice, 40, 192–210. doi: 10.1016/j.ijlcrj.2012.03.004
- Jungmann, N., Menger, A., Anderson, M., Stam, D. (2014). *Gevangen in Schuld over de uitzichtloze schuldsituaties van cliënten van de verslavingsreclassering*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Madern, T. (2014). *Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland*. Nibud/ Nationaal instituut voor budgetvoorlichting.
- McIntyre, G., Lacombe, J. (2012). *Personal indebtedness, spatial effects and crime*. Economics letters, 117, 455–459. doi: 10.1016/j.econlet.2012.06.040
- Moffitta, T.E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R.J., Harrington, H., Houts, R., . . . Avshalom, C. (2011). *A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety*. PNAS, 108, 7. doi: 10.1073/pnas.1010076108
- Ngo, T., Paternoster, R., Cullen, T., Mackenzie, D.Z. (2011). *Life domains and crime: A test of Agnew's general theory of crime and delinquency*. Journal of Criminal Justice, 39, 302–311.
- Haster, D. (2005). *Integrale schuldhulpverlening*. Houten: Noordhoff Wolters.
- Hilgert, M.A., Hogarth, J.M., Beverly, S.G. (2003). *Household financial management: the connection between knowledge and behavior*. Federal reserve bulletin, 309–322.
- Popovici, L., Homer, F., Fang, H., French, T. (2012). *Alcohol Use and Crime: Findings from a Longitudinal Sample of U.S. Adolescents and Young Adults*. Alcoholism: Clinical and Experimental Research, 36, 532–543. doi: 10.1111/j.1530-0277.2011.01641.x
- Robinson, P. R., Raynor, P. (2006). *The future of rehabilitation: What role for probation service?* Probation Journal, 53, 334–346.
- Sanderman, A. (2015). *Opening reclasseringsjaar*. Tactus Verslavingsreclassering, Deventer.
- Serido, J., Shim, S., Tang, C. (2013). *A developmental model of financial capability: A framework for promoting a successful transition to adulthood*. International Journal of Behavioral Development, 37: 287–297. doi: 10.1177/0165025413479479
- Verslavingsreclassering, S. (2014, November 15). *Feiten en cijfers*. Opgehaald van SVG: http://www.svg.nl/over_de_svg/feiten_en_cijfers_1396010000/feiten_en_cijfers/
- Wiersema, D. D. (2011). *Literatuurscan inkomen, omgaan met geld en delict gedrag*. Impact R&D, Amsterdam.
- Zebel, S., Alberda, Wartna, B.S.J. (2014). *Recidive na een reclasserings- contact Overzicht en analyse van de terugval van personen na beëindiging van een toezicht of een werkstraf in de periode 2002–2009*. Den Haag: WODC.

Appendix I: Vragenlijst

Geachte deelnemer,

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de opleiding Master Health Care and Social Work aan de Hogeschool Saxion te Enschede.

In deze vragenlijst worden vragen gesteld over uw financiële positie (bijvoorbeeld: inkomen, schulden, spaargeld) en uw financiële gedrag (uitgaven en aankoopgedrag) en welke invloed dit heeft op een eventuele terugval in delict gedrag.

Het doel van dit onderzoek is om meer te leren hoe dit werkt zodat de dienstverlening en hulpverlening verbeterd kan worden.

Uw medewerking wordt heel erg gewaardeerd.

De gegevens worden vertrouwelijk en anoniem verwerkt. Het is dus niet naar u te herleiden.

Persoonsgegevens

Vink aan wat van toepassing is.

1. Geslacht

☐ Man

☐ Vrouw

2. Leeftijd ...

3. Opleidingsniveau (vink uw hoogst genoten opleiding aan)

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.
Geen	Basis school	VMBO(LBO)/MAVO	HAVO	VWO	MBO	HBO	WO (universitair)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vink het juiste antwoord in en het aantal veroordelingen

Delictgeschiedenis

4. Mijn strafblad bestaat alleen uit veroordelingen voor:

a.	Vermogensdelicten (bijvoorbeeld: afpersing en/of diefstal en/of inbraak en/of overval of straatroof)	Aantal veroordelingen
Ja/Nee		...
b.	Gewelddelicten (bijvoorbeeld: eenvoudige mishandeling en/of zware mishandeling/ poging doodslag en/of doodslag en/of moord)	Aantal veroordelingen
Ja/Nee		...
c.	Zowel vermogensdelicten als gewelddelicten	Aantal Veroordelingen
Ja/Nee		...

Geef aan hoe vaak onderstaande gedurende de laatste 6 maanden het geval was:

1= nooit, 2= zelden, 3= soms, 4= vaak, 5 = altijd

Geld management

5. Als ik een aankoop doe vergelijk ik producten en diensten

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

6. Ik betaal mijn rekeningen op tijd

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

7. Ik houd een geschreven of digitaal huishoudboek bij van mijn maandelijkse uitgaven

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

8. Ik blijf binnen mijn budget of uitgavenplan

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

Geef aan hoe vaak onderstaande gedurende de laatste 6 maanden het geval was:

1= nooit, 2= zelden, 3= soms, 4= vaak, 5 = altijd

Krediet management

9. Heeft u een creditcard?

☐ Ja

☐ Nee, ga verder met vraag 11

10. Zo ja: Ik betaal mijn creditcard rekening elke maand

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

11. Ik betaal elke maand mijn rekeningen

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

12. Ik maak gebruik van het maximale leenvermogen van mijn creditcard of betaalpas

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

13. Ik betaal alleen het minimale bedrag van leningen af

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

Geef aan hoe vaak onderstaande gedurende de laatste 6 maanden het geval was:

1= nooit, 2= zelden, 3= soms, 4= vaak, 5 = altijd

Sparen en investeren

14. Ik ben begonnen met het opbouwen van of heb financiële reserves voor onverwachte uitgaven

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

15. Ik spaar elke maand van mijn inkomen (salaris of uitkering)

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

16. Ik spaar voor een lange termijn doel zoals een auto, scholing, huis etc.

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

17. Ik spaar voor mijn pensionering of bouw pensioen op via een pensioenfonds

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

18. Ik heb obligaties, aandelen of beleggingen gekocht

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

Geef aan hoe vaak onderstaande gedurende de laatste 6 maanden het geval was:

1= nooit, 2= zelden, 3= soms, 4= vaak, 5 = altijd

Verzekeringen

19. Ik heb een zorgverzekering

- ☐ Ja
- ☐ Nee ga verder met vraag 21

20. Zo ja: Ik betaal elke maand mijn premie

Toelichting: Een zorgverzekering is om zorg te verzekeren voor uw psychische of fysieke gezondheid.

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

21. Ik heb een opstal of inboedel verzekering afgesloten voor mijn bezittingen zoals een huisverzekering of autoverzekering

- ☐ Ja
- ☐ Nee ga verder met vraag 23

22. Zo ja: Ik betaal elke maand de premie.

Toelichting: Een inboedel verzekering dekt schade aan losse spullen in uw huis. Zoals een televisie en bankstel. Een opstalverzekering verzekert spullen die aan uw huis vastzitten. Zoals de centrale verwarming of sanitair. Een opstal verzekering is meestal verplicht bij een koophuis.

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

23. Ik heb een levensverzekering

- ☐ Ja
- ☐ Nee ga verder met vraag 25

24. Zo ja: Ik betaal elke maand de premie

Toelichting: Een levensverzekering keert geld uit wanneer u overlijdt om bijvoorbeeld uw uitvaart te verzorgen.

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

Geef aan hoe vaak onderstaande gedurende de laatste 6 maanden het geval was:

1 = nooit, 2 = zelden, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = altijd

Financiën en delict gedrag

25. Als ik in financiële nood zou raken, zou ik (opnieuw) een vermogensdelict plegen

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

26. Als ik in financiële nood zou raken, zou ik (opnieuw) een geweldsdelict plegen

1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Vaak	5. Altijd

Vink aan wat van toepassing is.

Inkomen

27. Hoeveel is het inkomen van uw huishouden per maand? Met andere woorden, welk bedrag komt ongeveer binnen op de rekening van uw huishouden? Kruis het juiste inkomen aan.

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.
Geen	Tot €900	€900– €1200	€1200– €1500	€1500– €2000	Boven €2000	Weet ik niet

Spaargeld

28. Kruis het juiste spaarbedrag aan.

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.
Geen	€1 tot €1200	€1,200 tot €2500	€2500 tot €4,000	€4,000 tot €8,000	€8,000 tot €16,000	€16,000 tot €40,000	€40,000 tot €80,000	€80,000 of meer

Schulden

29. Hoeveel geld zijn uw schulden bij elkaar opgeteld? Kruis het juiste schulden bedrag aan.

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.
Geen	€1 tot €1200	€1,200 tot €2500	€2500 tot €4,000	€4,000 tot €8,000	€8,000 tot €16,000	€16,000 tot €40,000	€40,000 tot €80,000	€80,000 of meer

Bedankt voor uw deelname.

Hans Zwaal
Verlengde Ooyerhoekseweg 30
7207 BJ Zutphen
T: 088- 382 28 87

E-mail: h.zwaal@svg.reclassering.nl

Internet: www.tactus.nl

Appendix II: Toelichtingsbrief & toestemmingsverklaring

Afstudeeronderzoek: Effect van financiële zelfredzaamheid op recidive

Toelichting bij toestemmingsformulier

Geachte heer/mevrouw,

U bent gevraagd om mee te doen aan een wetenschappelijke studie naar het effect van financiële zelfredzaamheid en de relatie tot recidive in vermogens- (bijvoorbeeld diefstal of oplichting) of geweldsdelicten (bijvoorbeeld mishandeling).

Het onderzoek wordt gedaan in het kader van mijn afstudeeronderzoek voor de Master Health care and Social work aan de Hogeschool Saxion te Enschede.

Dit onderzoek richt zich op financiële zelfredzaamheid en recidive. Onder financiële zelfredzaamheid wordt verstaan verantwoord financieel gedrag (hoe u om gaat met geld). Het onderzoek wordt gedaan aan de hand van een vragenlijst. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 15 minuten.

Het doel van dit onderzoek is om kennis te ontwikkelen over financieel gedrag en de relatie tot recidive in delict gedrag. Aan de hand van deze kennis kan de dienstverlening en hulpverlening verbeterd worden.

Deelname is geheel vrijwillig. Alle gegevens worden anoniem verwerkt in de afstudeerscriptie. Het is dus niet naar u te herleiden.

Bedankt voor uw deelname.

Met vriendelijke groet,

Naam onderzoeker: Hans Zwaal

Functie: Reclasseringswerker Tactus Verslavingsreclassering

Student: Saxion Hogeschool

Toestemmingsverklaring

Titel onderzoek: Het effect van financiële zelfredzaamheid op recidive in delict gedrag

Naam onderzoeker: Hans Zwaal

In te vullen door deelnemer

Ik verklaar op een voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard van het onderzoek, methode, doel en tijdsinvestering van het onderzoek.

Ik weet dat de resultaten van het onderzoek alleen anoniem en vertrouwelijk aan derden bekend worden gemaakt.

Naam deelnemer:

Datum: Handtekening deelnemer:

In te vullen door onderzoeker

Ik heb een schriftelijke toelichting gegeven op het onderzoek. Ik zal resterende vragen over het onderzoek naar vermogen beantwoorden. De deelnemer zal van een eventuele voortijdige beëindiging aan dit onderzoek geen nadelige gevolgen ondervinden.

Naam onderzoeker:

Datum: Handtekening onderzoeker: